

konszenvesebb. Meleg szívvel ír halott szüleiről, papi hivatásáról, a magyar pusztáról s a külföldi városokról, melyekben mindig honvágyat érez. Vida egészen úgy éli 18 éves «költő»-életét, ahogyan a régi jó világban divat volt. Szabályszerűen titáinkodik :

«Álmódott az Isten dalost a dalhoz,
 — — — — —
 aki szétrombol, hogy jobbat építsen
 és aki félisten».

Ez ő. Nem akarok indokolatlanul kíméletlen lenni, de meg kell jegyez-
 nem, hogy a ma fiatalemberének, aki
 gyermekéveit a háború és a forradal-
 mak alatt élte és aki most ér az élet
 küszöbe elé, nem szabadna ilyen frázis-
 sokat leírnia. Az ilyen ifjú olyan mesze-
 sze van tőlünk, hogy nem is érdekel.

Fülep Dezső gördülékeny, dalszerű
 versekben birkózik a háborús élmé-
 nyekkel. Ezek uniformizáló ereje azon-
 ban oly nagy, hogy a párviadalban
 alul kell maradnia.

Molnár Sándor izzó hazaszeretete,
 színes kedélyelete, magyar férfiassága
 még verseinek bőven burjánzó folyon-
 dárjai alól is kiviláglik.

Imrefi László versei elé a következő
 előszót írta : «Ezen gyakorlóorvosi vo-
 natkozásaimmal kissé disszonáns lé-
 lépésre, jórészt egészen fiataalkori ver-
 seimnek kötetben való kiadására, fő-
 ként azért határozottam el magamat,
 hogy a belőle folyó esetleges morális,
 vagy anyagi erőgyarapodásom (?)
 hozzásegítsen az egyidejűleg német
 nyelven megjelent és a daganatos be-
 tegségekről szóló munkámban ismer-
 tetett kísérletek elvégzéséhez» etc. E
 bevezetést követő költemények teljes
 jelentéktelensége felment engem az
 alól, hogy a költészet szentségét e ha-
 szonelvű műteti beavatkozás ellen vé-
 delembe vegyem. Viszont Imrefi dok-
 tor úr jobban tenné, ha tiszteletre-
 méltó kutatásai előmozdítására hasz-
 nosabb mellékfoglalkozást keresne ma-
 gának, mert rossz lírai költeményekkel

daganatos betegségeket nem gyógyí-
 tani, hanem legfeljebb szerezni lehet.

Szőke Sándor.

**Komáromi János : Harangoz a
 mult. (Regény. Genius-kiadás.)**

Kicsiny dolgok sokszor nőnek sze-
 münkben nagyobbakká és eresztenek
 gyökeret mélyebbre, a lélek melegebb
 tájai felé, ha az író a maga szuggesz-
 tív lényének belső forráságával hevíti
 át és kezei között magasra emeli őket.
 Ez történt a kis Mudrony Sanyi gyer-
 mekhistóriájával is. A zempléni fa-
 lucska élete az író szívében előttünk
 éled, melegszik át s az a nagy, sze-
 rető és aggódó részvét, amellyel a
 kis «paticsfalú» házban, ébredező ön-
 tudattal, nyiladozó értelemmel élő
 kisfiú történetét kíséri, belesodorja az
 olvasót is ebbe a hős iránt való meleg
 rokonérzésbe.

A hatodik éves kis Mudrony Sanyi,
 a zehernyei fuvaros kislia, boldog-
 talan családi élet viszontagságai között
 ismergeti az idegen életet. Sokat szen-
 vedő fiatal édesanyja és kis öccse
 szeretete melegíti, az apjától fél és ki-
 csit csodálja is, mint minden nagy és
 erős embert. A családfő messze fu-
 varokban jár s a kisfiú a hideg téli
 napokban vásott ködmönkéjében
 gyakran nagyokhoz illő komolyság-
 gal jár el édesanyja kisebb-nagyobb
 megbízásaiban. Kis lelke egész jó-
 szándékával igyekszik a felnőttekhez
 hasonlítani, de gyermeki képzelete
 tele van a titokzatosságra való haj-
 landósággal és nyaranta sokszor néz
 vágyakozva a hegyeken csillogó pász-
 tortüzek felé, amelyek mellett ilyen-
 kor — az apja mondta — rablók
 tanyáznak. Rajong, valami zsenge
 fellobbanással, a szép tanítókisasz-
 szonyért, aki őt játékból a betű cso-
 dáival megismerteti, de vágyainak
 netovábbja mégis egy kis bocskor
 és kondástülök, meg az ostor, hogy
 teljes fölszereléssel legeltethesse két
 kis malacukat a hegyoldalban, ahová

neki, a komoly munkásnak, már az ebédet is utána kell vinni. De a boldogság, mint a nyár, nem sokáig tart. A malackák egy napon nem akarnak megmozdulni, hiába költögeti őket a kis kondás zokogó könnyhullással a Hecske hegy oldalában. Elvitte őket a járvány.

Összel Mudrony Sanyi iskolás lesz és nyiladozó értelemmel gyűjtögeti kis koponyájába a világ dolgait. Ott-hon egyre nehezebb a kis család élete. Apja, a mord és boros Mudrony József hónapokra elszegődött messze fuvarba. A szép, fehérarcú, bánatos mama köhögni kezd. A paticsfalú házacska felett megsúlyosodik az ég. A kukorica töretlen és fogytán a kenyér. És a kis komoly Mudrony Sanyi egy nap tarisznyát vesz a hátára, nagy botot a kezébe, úgy indul el a hardicsi molyva felé, hírt vinni a nagyapjának, az urasági első gazdának, hogy jöjjön, mert «bajba jutott a kis család Zehernyén». Vándorol hegyen, völgyön, kopott zekécskéje alatt az aggodalom és a szeretet fűti a szívét. A hír pedig száll előtte, megelőzi topogó lépteit, hegy adja hegynek, patak patakknak, ember embernek, s mire fáradt csizmácskái a hardicsi molyva táján topognak, onnan már igyekeznek is eléje komoly bátyjai s reménységének sziklája: erős, büszke nagyapja.

Igy harangoz Komáromi felé a mult. Alakjai ebben a ragyogó multszemléletben nőnek hőssökké. Az emlékek az ő gyermekemlékei, alakjai falujának régi emberei. Jelenbe transzponált mult ez a történet s multba visszاسugározott jelenhangulat a hangulata: romantikus multszemlélet a jelen nézőpontjából. Éppen itt, ezen a ponton találkozik össze a Felső-Tisza vidékének írója a Nyírség romantikusával, Krudy Gyulával. A Nyírség talajából sarjadt Krudy azonban erősebb színeket, vadabb illatokat, kesernyesebb ízeket

kever a romantika italába. Komáromi romantikáját a szláv közelség lágyítja a szentimentalizmus felé. Álmodozóbb, szelídebb, érzelmesebb. Szülőföldjének alázatos szeretetében néha úgy hajolnak le szavai, mint szelíd mezei virágok. A teremtetett figuráknak sem kíván reális színeket adni. A falusi pletykás asszony, Tamásiné, reálisnak ígérkező rajza is minduntalan kilendül ebből a tónusból. Tipikus a félszeg, érzékenylelkű, tragikomikus agglégény, a csalódott szerelmes tanító romantikus alakja.

Komáromi nem helyzetek, inkább hangulatok, lelki tartalmak kifejezésében nagy művész. De nem a régi lelki tartalom, hanem mindig az emlék keltette szentimentális hangulat a vezérmotívum. Ezekkel a szekunder eszközökkel valóban művésziesen tud bánni.

Juhász Margit.

Riedl Frigyes: Vajda, Reviczky, Komjáthy. A *Magyar Irodalmi Ritkaságok* legújabb számát *Biczó Ferenc* dr. vezetésével a kaposvári leánygimnázium önképzőköre adta ki. Nagy szolgálatot tettek ezzel a magyar irodalom ügyének szerkesztő és kiadók egyaránt. Szerencsés gondolatnak tartanók, ha a szerkesztő Riedlből is sorozatot állítana össze, mint Bessenyei és Péterfy műveiből.

Legszembetűnőbb sajátága az írsaiban élő Riedlnek, hogy ellensége minden pátosznak. Jellemző rá, hogy aligha tud valaki olyan idézetet kikeresni műveiből, ahol ezt ki is mondja, de szinte minden sora tanuskodik erről. Az érzelmet csak egy formában tűrte el az irodalomtudományban: a bele- és együttérzés esztétikailag szentesített tudományos eszközeiben. Ez az objektivitás, ez az ideálnak elfogadott hideg értelem különösen akkor kap mélységet, ha a háború előtti Magyarország a háttér: Beöthy Zsolt nemzeti lelkesedése, hangsúlyozottan elegáns és csiszolt stílusa és az epigo-